

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 39

БЕОГРАД, 24. СЕПТЕМБРА 1938.

ГОДИНА X

Садржај:

Смит и Меније, творница папира д. д., Загреб
Ланена индустрија д. д. — Осиек
„Укод“ творница укоченог дрва и фирниса д. д., Сушак
Crnogorska banka на Cetinju

СМИТ И МЕНИЈЕ, ТВОРНИЦА ПАПИРА Д. Д., ЗАГРЕБ

Фабрика Смит и Меније на Сушаку долази у ред наших најстаријих индустријских предузећа. Основана је још 1827 године. Њен уређај је ипак најмодернији, јер је фабрика, нарочито у току последњих 20 година, знатно проширена и потпуно модернизована. Када је предузеће после рата претворено у акционарско друштво, главница је износила пола мил. дин., 1925 је повишена на 10 мил., а 1927 на 15 мил. дин., колико износи и данас. Фабрика у којој је запослено преко 400 радника, уређена је за производњу финијих и најфинијих врста хартије, а истовремено је и велики произвођач електричне струје, којом посредством „Електре д. д.“ снабдева и Сушак.

Предузеће израђује у првом реду цигаретни папир, затим разне врсте тако зване свилене хартије, креп-папир, хартију за израду банкнота, монополску хартију, хартију за филтрирање и посушивање, карбон-папир итд. Како је то наш једини произвођач најфинијих врста хартије, он нас је много еманциповоао од увоза из иностранства. Управа фабрике напомиње у свом последњем извештају, да јој је и у току прошле године једна од најглавнијих брига била, да повећа производњу и продају. У погледу главног производа, цигаретног папира, на продају у земљи фабрика није могла да утиче, јер тражња зависи једино од потреба Управе државних монопола односно Режије дувана. Међутим, управа је чинила необично интензивне напоре у правцу повећања извоза. Постигнут резултат потпуно задовољава, поготово ако се узме у обзир да је остварен упркос великим сметњама на које наилази извоз с обзиром на постојећи платни промет и на тешкоће код компензацијског пословања. Иначе, настојања управе око повећања производње и продаје била су ометана и поскупљењем сировина и осталих производних чинилаца. С друге стране је повољно утицала чињеница да је смањена конкурентска способност Шпаније, која је пре грађанског рата била главни лиферант папира ове врсте на многим страним (нарочито прекоморским) тржиштима.

Ево главних билансних позиција фабрике за последње четири године:

Активна	Рачун изравњања			
	1934.	1935	1936.	1937.
	у хиљадама динара			
Фабрички уређај	41.463	45.357	25.147	21.576
Роба и материјал	12.084	10.273	9.344	13.956
Дужници	13.538	16.511	17.694	13.749
Ефекти и јамчевине	1.787	2.196	1.930	2.068
Благајне	111	150	366	120
Пасива				
Главница	15.000	15.000	15.000	15.000
Резервни фонд	313	313	313	380
Фонд валоризације	1.750	1.750	1.750	1.750
Фонд амортизације	17.268	20.541	—	—

Поверљивоци	34.516	36.376	36.092	33.019
Добитак са прен.	136	507	1.326	1.320
Збир биланса	68.984	74.487	54.481	51.469

Рачун губитка и добитка

Расходи				
Трошкови	2.989	3.914	4.197	4.259
Камати	2.551	2.920	2.529	2.827
Порези и прирез	517	346	1.181	1.257
Амортизација	3.054	3.273	3.677	3.652
Добит са прен.	136	507	1.326	1.320
Приходи				
Пренос добити	33	136	507	377
Од робе	9.214	10.759	12.351	12.938
Од некретнина	—	65	52	—
Збир прихода	9.247	10.960	12.910	13.315

Збир биланса, који је био пао са 74,48 мил. у 1935 на 54,48 мил. дин. крајем 1936, смањен је прошле године за даља 3 мил., на 51,47 мил. дин. Иначе, до краја 1935 збир биланса показивао је константан пораст и у истој години био је за преко 25 мил. дин. већи него крајем 1927 године. Ова промена његовог правца кретања није стварна. Она је последица промењеног начина књижења фонда амортизације. До краја 1935 у активи је исказана укупна набавна вредност инвестиција, а као позиција за коректуру њихове стварне вредности, односно вредности после отписа, у пасиви је књижен фонд амортизације. Од претпрошле године овај фонд не јавља се више у пасиви, јер се отписи врше непосредно — смањивањем билансне вредности инвестиција у активи. Да није извршена ова промена начина књижења, збир биланса био би и у 1937 (са 79,34 мил.) за око 5 мил. већи од рекордног стања из 1935 године.

Фабрички уређај исказан је са 21,57 мил. Досадашња амортизација (извршена од 1927, после валоризације претходних инвестиција, до краја 1937 године) износи 27,87 мил. То значи да је крајем прошле године набавна вредност инвестиција износила 49,44 мил., за 4,1 мил. више него крајем 1935 год. На нове инвестиције извршене у току прошле године отпада само 81 хиљ. дин. а на оне из 1936 и 1935 по 4 мил. годишње. Инвестициона делатност код сушачке творнице папира била је увек врло жива. У току последњих година она је за нове инвестиције издала око 20 мил. дин. И амортизација инвестиција била је увек интензивна, изуевши у 1932 години у којој је била потпуно изостала. Данашња стварна вредност инвестиција је сигурно већа од њихове билансне вредности.

Залихе робе и материјала износе крајем 1937 године 13,95 мил. према 9,34 мил. у 1936. Повећање је уследило делом због поскупљења сировина и другог материјала, а делом је у вези и с повећањем производње. Дужници су крајем прошле године са 13,75 мил. били за око 4 мил. дин. мањи него у претходној години. Изгледа да је то у вези са бржом наплатом потраживања за продату робу.

Билансна вредност инвестиција крајем прошле године била је, као што је већ споменуто, 21,57 мил. а укупна сопствена средства, без чистог добитка, износе 17 мил. Када би се главница повисила за 5 мил., на 20 мил. дин., све инвестиције биле би покривене сопственим средствима. Међутим благодарећи амортизацији до тога ће се доћи у року од две године и без повишења главнице. Повериоци су скоро два пута већи од укупних сопствених средстава. Крајем 1937 билансирани су са 33 мил. и мањи су за 3 мил. дин. него у 1936. Иначе, у току последњих десетак година повериоци су се стално кретали између 29 и 36 мил. дин. Издаци за камате у прошлој години износили су 2,8 милиона. Камати за кредите апсорбују око 20% бруто-прихода. У годинама кризе ситуација је, због мањих бруто-прихода и углавном непромењеног терета камате, била у том погледу још неповољнија.

После 1932, у којој су били најмањи са 3,5 мил., приходи од робе показивали су сталну тенденцију пораста и већ у 1936 су достигли висину од 12,35 мил. Повећање ових прихода настављено је и у прошлој години, али нешто споријим темпом. Пораст продукције и продаје у 1937 у поређењу са претходном годином био је знатнији, али је то само делом дошло до изражаја и на рачуну губитка и добитка, јер је и поскупљење сировина и повећање надница било знатно, док су продајне цене готових производа остале непромењене или су само у мањој мери повишене. Приходи од робе у 1937 су за 587 хиљ. дин. већи од оних из 1936. Разуме се да су с обзиром на повећану продукцију и продају, као и на општу тенденцију пораста цена, и расходи морали порастати. Међутим, као што се види из горње таблице овде се прошлогодишње повећање расхода креће ипак у скромним границама. Благодарећи томе била је и прошлогодишња чиста добит за 124 хиљ. дин. већа од оне из претходне године.

Чиста добит за 1937 исказана је са 943 хиљ. дин., а заједно са преносом из 1936 она достиже 1,32 мил. Од тога је употребљено за исплату 5% дивиденде (као и у претходној години) 750 хиљ. дин., за тантијему 94 хиљ. (према 133 хиљ. у 1936) и за повећање резервног фонда 47 хиљ. (према 66 хиљ. у 1936), док се остатак од 429 хиљ. дин. преноси на нови рачун. Он 1925 до претпрошле године дивиденда није дељена, а за 1936 и 1937 она износи, као што се види, по 5% годишње.

У управи су т.г.: Миливој Црнадак, Карло пл. Меније, д-р Бранко Пливерих д-р Александар Горуп, Феликс пл. Меније, Златко Пуклер, Срећко Лукалић и Оскар Хартлиб.

ЛАНЕНА ИНДУСТРИЈА Д. Д. — ОСИЈЕК

Ланена индустрија д. д. је наше најстарије, највеће и најбоље уређено предузеће за прераду лана и кудеље. Основано је још 1901 као инокосна фирма, а 1926 је претворено у акционарско друштво. Предузеће има модерну фабрику за прераду лана и кудеље у Владиславцима крај Осиека, као и предионицу и ткаоницу у Осиеку. Потребне сировине производе се такође у земљи. Ланена индустрија дели ланено и кудељно семе земљорадницима, од којих доцније откупљује стабљике тих индустријских биљака, да би их прерадила најпре у влакна, а затим у пређу и готове ланене и кудељне тканине. Предузеће израђује разна ланена и кудељна платна, импрегнирана платна за цираде и шаторе, готове цираде итд. Квалитет производа Ланене индустрије је одличан, и они уживају код нас најбољи репутацију. У њеним фабрикама је запослено неколико стотина радника, а она пружа, осим тога, могућност зараде и великом броју земљорадника из околине, који се баве гајењем лана и кудеље.

Већ приликом прошлогодишње анализе биланса Ланене индустрије д. д. констатовали смо да су се почеле поправљати прилике у нашој индустрији лана и кудеље. То

није могло остати без утицаја ни на пословање овог предузећа, нарочито после његове реорганизације која је извршена у 1934 и 1935 години. Пословање Ланене индустрије д. д. било је, како у претпрошлој, тако и у прошлој години опет задовољавајуће, што је у вези са побољшањем општих привредних прилика. У 1936 је извршено и проширење ткаонице, а у току прошле године производни капацитет ткаонице је и даље повећан а проширена је и предионица. Предузеће је у 1937 усавршило и уређај своје фабрике у Владиславцима, а постројења у Осиеку је прередило, тако да је рад сада много рационалнији, а квалитет производа још бољи него што је био до сада. Потпуно задовољава и прошлогдишњи чисти добитак.

Ево главних билансних позиција Ланене индустрије д. д. за последње четири године:

Рачун изравнања:

Актива	1934.	1935.	1936.	1937.
Непокретн. и машине	8.183	8.288	8.894	10.301
Инвентар и материјал	680	745	809	807
Сировине и роба	5.818	6.069	6.183	6.061
Благајна	22	23	15	34
Менице	24	19	15	26
Ефекти	298	364	381	381
Дужници	6.281	2.119	1.890	716
Преносне позиције	89	70	63	46
Пасива				
Главница	10.000	6.500	6.500	6.500
Резервни фондови	301	—	—	52
Фонд амортизације	4.991	5.493	5.701	5.991
Акцепти	5.750	5.550	5.300	4.805
Преносне позиције	178	143	219	201
Чисти добитак	166	12	529	823
Збир биланса	21.386	17.697	18.250	18.372

Главница је у току 1935 снижена за 3,5 мил., са 10 на 6,5 мил. дин. Из биланса за 1935 био је ишчезао и резервни фонд, који је крајем 1934 износио 301 хиљаду а после поделе добитка из исте године — 450 хиљ. дин. Тиме је био добивен износ од скоро 4 мил., што је у целости употребљено за отпис ранијих потраживања која су била постала дубиозна. Данас предузеће продаје све своје производе углавном само за готово. Крајем 1937 дужници износе свега 716 хиљ. дин., што значи да на њих отпада само 4% укупне активе. Најглавнију позицију у активи представљају „непокретности и машине“ које су билансирани са 10,3 мил. дин. према 8,89 мил. у претходној и 8,29 мил. у 1935 години. Као што се види, у току последње две године издата су за нове инвестиције равно 2 мил. динара. То је у вези са проширењем предионице и ткаонице и усавршавањем уређаја, које је извршено у циљу рационализације производног процеса. „Сировине и роба“ исказане су са 6 мил. дин. и не показују већих промена у поређењу са њиховим стањем у 1936 и у неколико ранијих година.

Од 18,37 мил. дин. укупних средстава с којима Ланена индустрија д. д. ради отпада само 5 мил. на туђа средства и то 200 хиљ. на пасивне преносне позиције и 4,8 мил. на акцепте. Иначе после 1933, у којој су били рекордни са равно 6 мил., акцепти показују постепено али сталну тенденцију опадања. Насупрот томе „фонд амортизације“ постепено расте и крајем 1937 износи скоро 6 мил. према 5,7 мил. у претходној и нешто испод 5 мил. дин. у 1934. До 1935 овај фонд је повећаван са око пола милиона динара годишње, док му је у 1936 дотирано само 208 хиљ. дин., а у прошлој години 290 хиљ. Фонд амортизације покрива укупне инвестиције са око 58%. Повољан је и однос између инвестиција и сопствених средстава, јер ова не покривају само све инвестиције, него и извесан део обртног капитала. Као што се види финансијска ситуација Ланене индустрије д. д. је одлична.

Рачун губитка и добитка

Расходи	1935.	1936.	1937.
Пословни трошкови	6.042	7.884	10.989
Амортизација	501	208	290
Отпис дубоза	—	41	19
Чисти добитак	12	529	823
Приходи			
Пренос добитка	—	6	94
Пословни приходи	6.555	8.656	12.027
Збир	6.555	8.662	12.121

Бруто приход од фабрикације и продаје у 1937 износи 12 мил. дин., за 40% више него у претходној односно за 83% више него у 1935 години. Предузеће је уз сразмерно повољне цене пласирало прошлогодишњу продукцију фабрике за прераду лана и конопље, а проширило је и круг муштерија за производе предioniце и ткаонице. Пословни трошкови показују такође тенденцију пораста, што је и разумљиво с обзиром на проширење производње. Они су износили нешто испод 10 мил. дин. према 7,88 мил. у 1936 и 6,04 мил. дин. у 1935 години. Отписи ненаплативих потраживања били су ранијих година знатни. Због тога се у последње време роба углавном више и не даје на вересију. С обзиром на то је сада као што је већ споменута, и износ дужника сразмерно незнатан, а безначајни су и отписи дубиоза.

Чисти добитак у 1937 био је за око 40% већи него у претходној години. Исказан је са 728 хиљ. дин. односно — ако му додамо и пренос из 1936 — са 823 хиљ. Од тога је употребљено за исплату 7% дивиденде 455 хиљ., за тачтијему управи и награду надзорном одбору 78 хиљ., за доплату резервном фонду 173 хиљ. а остатак од 117 хиљ. прећет је на нови рачун.

„УКОД” ТВОРНИЦА УКОЧЕНОГ ДРВА И ФИРНИСА Д. Д., СУШАК

Предузећа за детаљну механичку обраду и хемијску прераду дрва су код нас доста ретка, иако имамо доста развијену шумску индустрију. Као што је познато, она се бави углавном само резањем и пилењем грађе. Због тога и код нашег извоза шумских производа стално преовлађује непрерађена роба. Највише се извози тесана и резана грађа док извоз готових производа игра сасвим споредну улогу.

„Укод”, творница укоченог дрва и фирниса д. д. на Сушаку је једно од наших водећих предузећа за детаљну прераду односно обраду дрвета. Фабрика је пуштена у погон пред крај 1931 године. Она има најмодернија постројења за израду т. зв. шперплоча, панелплоча, фирниса и сличних производа и упућена је у првом реду на извоз. Фабрика је основана готово у најгоре доба, за време саме кризе. У годинама кризе, упоредо са општим опадањем нашег извоза дрва, смањивао се и извоз укоченог дрва и других производа које израђује „Укод”. Све до завођења санкција према Италији губици су ипак избегнути. Биланс за 1935 морао се је, међутим, закључити са губитком од 472 хиљ. дин. То није једина последица санкција. Да би се надокнадио губитак талијанског тржишта предузеће је било приморано да форсира извоз у другим правцима. Оно је тако развило и врло живо пословање са Палестином. Међутим, ту су се јавила и дубиозна потраживања, тако да је до краја 1936 губитак „Укода” био порастао на 1 мил. 437 хиљ. дин. У току прошле године упркос повећању прихода од фабрикације за преко 50%, губитак је порастао за даљих 58 хиљ. на 1 мил. 495 хиљ. дин. То значи да је изгубљено већ скоро пола главнице, која од оснивања предузећа износи 3 мил. динара.

Предузеће ипак има много изгледа за успешан развитак. Губитак због санкција и онај у вези са пословањем у Палестини претставља нешто сасвим изузетно. То су би-

ли случајеви више силе, а не редовна појава. Главна је да је предузеће имало снаге да их поднесе. Иначе, да није било поменутог отписа дубиоза, прошлогодишње редовно пословање могло је да буде закључено са чистим добитком од око 1 мил. дин. То значи да су општи услови за његов развитак ипак врло повољни. С обзиром на то смо убеђени, да ће „Укод” већ 1938 пословну годину моћи да закључи са потпуно задовољавајућим резултатом. Предузеће је у току прошле године и реорганизовано. Предмет пословања је проширен, тако да се оно више неће бавити само производњом шперплоча и фирниса и трговином таквом робом него и другим пословима трговине и индустрије дрва и шумске привреде. Поред тога је донета и одлука о повећању главнице са 3 на 6 мил., с тим да се утврђивање рока и начина емисије, као и емисионог курса нових акција препусти закључку управе.

Ево биланса „Укода” за неколико последњих година.

Активa	1933.	1934.	1936.	1937.
	у хиљадама динара			
Инвестиције	15.561	15.262	14.327	16.975
Благајна	5	7	22	131
Новчани заводи	186	—	104	13
Менице	147	170	46	107
Дужници	1.703	2.511	3.320	2.447
Роба	5.616	6.738	4.124	5.053
Губитак	—	—	1.436	1.495
Пасива				
Главница	3.000	3.000	3.000	3.000
Пореска резерва	—	—	424	194
Повериоци	20.198	21.702	19.863	23.022
Преносне ставке	—	1	92	5
Чисти добитак	20	30	—	—
Збир биланса	23.218	24.733	23.380	26.221
Расходи				
Пренос губитка	—	—	472	1.436
Трошкови	1.131	1.190	1.219	1.883
Порези	—	—	790	23
Камате	981	208	—	—
Дубиозе	21	51	52	1.158
Амортизација	—	449	1.086	—
Чисти добитак	21	30	—	—
Приходи				
Рачун фабрикације	2.147	1.908	1.927	3.005
Курсна разлика	—	—	255	—
Пренос добитка	21	21	—	—
Губитак	—	—	1.436	1.495
Збир прих. или расх.	2.159	1.929	3.619	4.500

Инвестиције су у току прошле године повећане за 2,65 мил., на нешто испод 17 мил. дин. На њих отпада око 65% целе активе. На робу отпада даљих 20%, а на дужнике нешто мање од 10%. У односу на претходну годину дужници су смањени за 900 хиљ. дин. То је углавном у вези с отписом дубиоза. На интензивније пословање указује пораст залиха робе за 900 хиљ., на 5,05 мил. дин.

Како је прошлогодишње смањење дужника компензирано истовременим повећањем залиха робе, а остале позиције у активи — изузев инвестиције — не показују значајних промена, разумљиво је да су и промене у пасиви готово искључиво у вези с повећањем рачуна инвестиција. Повериоци су прошле године повећани за преко 3 мил. на 23 мил. дин. Највећи део инвестиција извршен је искоришћењем кредита. Због тога је и релација између сопствених и туђих средстава нешто неповољна. Међутим, то нема нарочитог практичног значаја јер је овде у питању предузеће које припада једном јаком концерну (Југословенској удруженој банци!).

Брутоприход фабрикације у 1937 износи 3 мил., а трошкови 1,9 мил. С обзиром на то да се је морао извршити већ споменути отпис дубиоза, предузеће је прошле

godine odustalo od amortizacije a повериоци су се, као и у претходној години, у циљу што бржег опорављења предузећа одrekli камате на коју би имали право.

У управи су била господа: Максо Антић, Оскар Барг, Артур Гвоздановић, Максо Хартогс, Отон Хајнрих, д-р Сигфрид Кауфер, д-р Мирослав Плој, Ђуро Ружић и Дане Волф. Главни директор је г. Отон Хајнрих.

CRNOGORSKA BANKA NA CETINJU

I u svom izveštaju za prošlu godinu uprava Crnogorske banke konstatuje da je rad tamošnjih novčanih zavoda još uvek vrlo otežan time, što im se onemogućuje naplata potraživanja izvršnim putem. Gotovo bi se moglo reći da ni razduženje zemljoradnika i brisanje dugova nisu toliko demoralisali dužnike, koliko je to učinio postupak izvršnih vlasti, koje nikako ne sprovode dosuđena izvršenja. »Ovo je jedan od bitnih razloga — veli uprava — zbog kojeg će novčani zavodi ovih krajeva duže vremena biti u krizi i teže i docnije doći do normalizacije poslovanja i povraćaja povjerenja«. Narodu i privredi iz tamošnjih brdskih i primorskih krajeva nisu donele koristi ni visoke cene zemljoradničkih produkata, jer su to, kao što je poznato, pasivni krajevi, u koje se žitarice moraju uvoziti. S druge strane su i cene stočnim proizvodima, koje ti krajevi izvoze, bile niske i nerentabilne.

Razume se da uz takve prilike ni Crnogorska banka nije još mogla da razvije svoju delatnost onako, kao što bi se to moglo očekivati s obzirom na poboljšanje opštih proizvodnih prilika u našoj državi, kao i s obzirom na poslovnu tradiciju i ugled koji Crnogorska banka uživa u svom poslovnom rejonu (u staroj Crnoj Gori). Kao i u toku nekoliko prethodnih godina, bančina aktivnost bila je i u 1937 ograničena uglavnom samo na naplatu, obezbeđenje i mobilisanje njenih potraživanja. Našim čitaocima poznato je već iz ranijih analiza bilansa da su zemljoradnici dugovali Crnogorskoj banci oko 3 miliona dinara. U toku prošle godine ona je sva svoja potraživanja predala Privilegovanoj agrarnoj banci. Gubitak Crnogorske banke na zemljoradničkim dugovima iznosi 533 hilj. dinara. Za njegovo pokriće upotrebljen je bančin rezervni fond od 346 hilj., dok je iznos od 134 hilj. pokriven приходима из прошлогodišnjeg redovnog poslovanja, a ostatak tog gubitka od 73 hilj. din. prenet je na novi račun. Umesto zemljoradničkih menica Crnogorska banka ima sada potraživanje prema Pabu i državi od 2 mil. 335 hilj. din.

Imali smo već priliku da naglasimo da je Crnogorska banka najveća privatna banka u Crnoj Gori, pa je kao takva odavna igrala važnu ulogu u tamošnjoj privredi. Osnovana je 1906. U prošlim ratovima finansijski je pomagala i crnogorsku vladu, a inače stalno je bila u tesnoj vezi kako s poljoprivredom, tako i sa zanatstvom i trgovinom Crne Gore. Tek u septembru 1934 zatražila je zaštitu. Međutim, treba konstatovati da je ona pre toga svojim ulagačima i poveriocima bila isplatila oko 15 mil. din. To znači da je prilikom prve navale ulagača u septembru 1931 i njena likvidnost bila znatna. Gubici od oko 2 mil. koji su se bili javili 1934 prilikom sastava prečišćenog bilansa pokriveni su upotrebom fondova, tako da se nije moralo dirati ni u glavnice, niti su tražene žrtve od ulagača i poverilaca.

Obaveštenje o bančinom poslovanju u toku nekoliko poslednjih godina dobijamo na osnovu pregleda sledeće tablice:

Aktiva	1934	1935	1936	1937
		u hiljadama dinara		
Blagajna	635	593	578	518
Hartije od vrednosti	428	455	470	876
Menice	14.256	13.618	12.706	9.030

Zemlj. dugovi	—	—	—	2.335
Dužnici	3.829	3.524	3.791	4.014
Nepokretnosti	2.429	3.338	3.686	3.765
Gubitak	146	39	—	73
Pasiva				
Glavnica	4.000	4.000	4.000	4.000
Fondovi	688	596	589	242
Ulozi	12.990	12.392	12.099	11.931
Poverioci	636	765	865	895
Reeskont	3.378	3.014	2.733	2.667
Neispl. divid.	30	30	30	30
Novi računi	250	771	889	846
Dobit	—	—	26	—
Naplate, kaucije itd.	21.335	18.466	18.021	17.557
Zbir bilansa	43.059	40.034	39.252	38.168
Obrtni kapital	21.724	21.568	21.231	20.611

Rashodi				
Prenos gubitka	—	146	39	—
Kamata	919	453	465	469
Porezi i takse	69	77	75	55
Admin. troškovi	1.124	709	646	604
Gub. zemlj. dug.	—	—	—	553
Čista dobit	—	—	26	—

Prihodi				
Prenos dobiti	74	—	—	26
Iz rez. fonda	—	—	—	347
Kamata	1.405	972	848	778
Provizije	292	137	138	193
Od nepokretnosti	125	182	217	193
Od hart od vred	70	21	17	22
Napl. otp. potr.	—	—	32	49
Gubitak	146	39	—	73
Zbir prihoda	2.112	1.385	1.252	1.682

Obrtni kapital Crnogorske banke koji je pre bankarske krize — krajem 1930 — iznosio 32,6 mil. u prečišćenom bilansu za 1934 bio je iskazan sa 21,7 mil. Krajem 1937 on iznosi 20,6 mil. To znači da je u toku 3 poslednje godine smanjen za 1,1 mil. din. (za 156 hilj. u 1935, za 337 hilj. u prethodnoj i 620 hilj. u prošloj godini). Promene u pasivi su raspoređene na više računa i ne izgledaju znatne. U aktivni vidimo da je prošle godine menični portfelj smanjen za 3,7 mil., na 9 mil. din. To je u prvom redu u vezi s predajom zemljoradničkih dugova Agrarnoj banci. Od svojih starih dužnika, meničnih i ostalih, Banka je u toku 1937 naplatila oko 800 hilj. din. Od toga je upotrebljeno oko 400 hilj. za otplatu i kamatu reeskonta i preko 400 hilj. za kamatu i druge isplate ulagačima.

Račun gubitka i dobitka nam pokazuje da je Uprava primenjivala najstrožiju štednju. Upravni troškovi u 1937 iznose 604 hilj. prema 1,12 mil. u 1934 i 1,8 mil. u 1930. Međutim, znatno su podbacili i prihodi, delom zbog smanjenja poslovnog volumena a delom zbog maksimiranja kamatnih stopa. Prihodi od provizija opet pokazuju porast. Poslovanje u 1937 bilo je aktivno. Ipak se u bilansu javlja gubitak od 73 hilj. Kao što je već spomenuto to je u vezi sa otpisom gubitka na zemljoradničkim dugovima, predatim Agrarnoj banci. Od 1932 banka ne plaća dividendu. Za 1931 ova je iznosila 5%, a za 1929 i 1930 godinu po 10%.

U upravi su g. g.: Lale N. Zuber, (pretsednik), Marko Đurašković (potpretsednik), Rudolf Đunijo, Dušan Kapičić, Nikola Knežević, Maksim Martinović, Radomir P. Nikolić, Krsto I. Pejović i Jevto Spasić. Pretsednik Nadzornog odbora je g. Risto Gordić, a članovi su g. g.: Vido Banašević, Filip Martinović i Đorđe Stanić. Direktor je g. Antun Glanc.